

Zvon u sv. Jiljí v Žirovnici

V současné době probíhá celková oprava kaple sv. Jiljí na hřbitově v Žirovnici. Začala již předloni obnovením věžičky na vrcholu kaple. Obnova skončila vloni, tedy v roce 2018. Věžička byla celá ze dřeva – krov, stěny i podklad střešní krytiny. Věžička hrozila zřícením, proto byla snesena a celá od základu znovu postavena. Tuto rekonstrukci mohl sledovat každý, kdo místní hřbitov navštívil, nebo jen kolem procházel či projížděl.

Jediným předmětem, který zůstal původní, je zvonek, umístěný uvnitř věžičky. A právě jemu bych chtěl věnovat pár následujících postřehů.

Už v 70. letech jsem v hodině dějepisu v místní škole slýchal, že zvonek pochází z doby, kdy na zdejších panstvích seděli Gutštejnové. Ti zde vládli do roku 1564, neboť 16. června 1564 prodal Šebestián z Gutštejna panství žirovnické za 10 000 kop Jáchymovi z Hradce.

Přístup ke zvonku byl do doby před rekonstrukcí téměř nemožný, ale tak tomu je v podstatě ve všech církevních stavbách. Proto jsem využil možnosti a rekonstrukci věžičky kaple sv. Jiljí sledoval. Pozornost jsem věnoval – samozřejmě – i zvonku. A co bylo zjištěno ?

Zvonek pochází z roku 1606. Tento letopočet je na něm uveden. S rodem Gutštejnů nemá tedy zvonek nic společného. Samotné tělo zvonku na sobě nese česko-latinsko-německý text. Text je sice dobře čitelný, ale ani jeden z jazyků není nijak precizní a přeložit jej do dnešní češtiny nebylo jednoduché.

Ukázka textu : „Vox mea Dulcis Momosat...venitunde Sacus ...Petter Wencelik z Wrchowischt...“ Do češtiny přeloženo nese zvonek na sobě zhruba tento text : „Můj sladký hlas zve lid do chrámu Páně.“ Toto je tzv. „promluva“, zvonu. Text pokračuje jmény donátorů zvonu : Kateřina Španovská z Lisova a Zikmund Matěj Vencelík z Vrchovišť. Vše je doplněno reliéfem Ježíše Krista a letopočtem 1606.

Ve věci zvonku u sv. Jiljí jsem se obrátil na svého známého, který se historií a obecně zvonařstvím zabývá. Ten pomohl nejen s překladem textu na těle zvonku, ale určil i toho, kde zvonek ulil. Byl jím zvonař Petr Liber z Jihlavy. Toto považuji za slušný výsledek pátrání po historii a textu na zvonku.

Sluší se jistě doplnit, kdo byli donátoři kaple. Obecně známé je, že Žirovnici koupil roku 1485 Václav Vencelík z Vrchovišť. Ten měl - pokud uvážíme, že byl jednou ženat - s manželkou Annou z Perče 6 synů. Jedním z Václavových synů byl Petr. Petrovým vnukem, a tedy Václavovým pravnukem byl Jindřich Konrád Vencelík. Ten měl za manželku Kateřinu Španovskou z Lisova. Jindřich Konrád zemřel roku 1604. Jeho manželka, nejspíše na počest a jako vzpomínku na svého manžela, se stala zmiňovanou donátorkou zvonu. A Zikmund Matěj ? Byl to bratr jejího manžela, tedy její švagr. Vlastnil Kamenici, nicméně nezapomněl, odkud jeho předkové – otec a děd – pocházeli. A byl to možná on, kdo dal podnět k odlití zvonu.

Na místě je otázka, proč zrovna Vencelíkové darovali kapli sv. Jiljí zvonek, když už nebyli majiteli panství. To totiž prodali roku 1544 Albrechtovi z Gutštejna. Gutštejnové koupili sice panství, ale objekt kaple u sv. Jiljí nebyl součástí kupní smlouvy. Dál zůstal majetkem Vencelíků - snad i proto, že

v hrobce pod kaplí byli někteří Vencelíkové pochováni. Navíc poté, co Žirovnice připadla pánům z Hradce se ukázaly rozpory v uvedení kněze do kaple. Vencelíkové byli utrakvisté (podobojí) , Hradečtí katolíci. Je zajímavé, že žirovničtí obyvatelé byli vesměs nekatolíky a do kostelíka u sv. Jiljí údajně na bohoslužby chodily zástupy lidí...ale to už by byla jiná historie.

Zvonek u sv. Jiljí má nyní nové uložení , nehrozí nebezpečí zřícení věžičky i jeho samotného. Navíc jeden z českých kampanologů projevil vážný zájem nahrát jeho hlas a zařadit ho do své sbírky hlasů jihočeských zvonů. Tu je možné si už dnes poslechnout na internetu.

Milan Morava